

EXPRESSIONS OF LOVE AND DEATH IN MIRCEA NEDELCIU'S PROSE (PART ONE)

Ana-Valeria Gorcea (Stoica), PhD Student, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureş

Abstract: The conceptual framework of the topic that we intend to analyze can be defined by the anthropological, philosophical, mythological and religious studies, which jointly contribute to outline the vision of the problematic of love and death in Mircea Nedelciu's prose. We consider that there is no opposition between love and death, but rather a conditioning, and that the passion of love and the agony of the being in front of intense emotions is the closeness of an antechamber of death. Thereafter, the disjunction between Eros and Thanatos does not exist as long as these embrace the deepest abyss of the soul, through which emotions, desires, passions, fears, anxieties and other states that define the human condition, are being geared.

Keywords: thanatic dimensions, sexuality-erotism-love, corporality, body

Motto: „Opreşte trecerea.
Ştii că unde nu e moarte nu e nici iubire,
- Şi totuşi, te rog; opreşte, Doamne,
ceasornicul cu care ne măsurăm destrămarea.”
(L. Blaga, vol. *În marea trecere*)

Cadrul conceptual al ultimei teme propuse spre analiză poate fi delimitat de studiile antropologice, filosofice, mitologice sau religioase, care contribuie la conturarea viziunii asupra problematicii ce tratează *iubirea și moartea* în proza lui Mircea Nedelciu. Considerăm că între iubire și moarte nu există o opoziție, ci, mai degrabă, o condiționare, iar voluptatea iubirii și *agonia* ființei în fața trăirilor intense este apropierea de o *anticameră* a morții. Astfel, disjunția dintre Eros și Thanatos nu există atâta timp cât acestea surprind cele mai tănuite zone ale sufletului, prin care sunt angrenate emoțiile, dorințele, pasiunile, neliniștile, angoasele ce definesc condiția umană.

În prezentul studiu, vom analiza, printr-un demers tematic și hermeneutic, modul în care se insinuează o dimensiunea thanatică asupra cotidianului și urmările acestei schimbări asupra iubirii și sentimentului erotic în proza lui Mircea Nedelciu. În acest sens, obiectivul lucrării noastre este de a arăta cum apare conturată tema iubirii și care sunt punctele ficționale de convergență ale celor două toposuri, plecând de la premisa că iubirii îi este „forță de gravitație, moartea”¹. Ne propunem să analizăm toposurile amintite, în special, prin ipostazele pe care le primesc în cadrul câtorva texte reprezentative din fiecare volum de proză scurtă, precum: *8006 de la Obor la Dilga* din volumul de debut *Aventuri într-o curte interioară* (1979); *Nora sau balada zînei de la Bîlea-lac și JENNY sau balada preafrumoasei conțopiste* din volumul *Efectul de ecou controlat* (1981); *Provocare în stil Moreno* din *Amendament la instinctul proprietății* (1983) și, din volumul *Și ieri va fi o zi* (1989), proza scurtă *Dansul cocoșului (transmisiune directă)*.

¹Octavio Paz, *Dubla flacăra. Dragoste și erotism*, Traducere din limba spaniolă de Cornelia Rădulescu, Editura Humanitas, București, 1998, p. 99.

1.1. DIMENSIUNEA THANATICĂ

Considerăm că aspectele diferite prin care sunt ipostaziate Erosul și Thanatosul în proza lui Mircea Nedelciu se află în legătură directă și cu relația dintre *plăcere-putere* surprinsă de Michel Foucault în lucrarea *Istoria sexualității*². Sub patronarea timpului istoric, cu dimensiuni ireversibile, și sub ochiul omniprezent al sistemului, la personajele lui Mircea Nedelciu apare obsesia morții³ și, în același timp, dorința de libertate. O dată cu această apariție thanatică, viața e finită, însă în sensul că se poate încheia oricând, dacă nu există

²Michel Foucault, *Istoria sexualității*, vol I-III, Traducere de Cătălina Vasile, Editura Univers, București, 2004.

³Fiindcă vom aminti și vom discuta despre această obsesie a morții prezentă în proza lui Mircea Nedelciu, ni se pare oportun a vorbi despre transformările survenite în perceperea timpului, așa cum au fost precizate de Mircea Eliade și, apoi, de Guy Debord. Atunci când sensul religiozității cosmice (Mircea Eliade, p. 63) – așa cum este resimțit de omul religios din societățile primitive și arhaice, pentru care experiența umană prin „eterna reîntoarcere” la izvoarele sacralului și ale realului înseamnă o mântuire de nimicnicie și de moarte – se schimbă prin desprinderea treptată de tiparele religiei tradiționale a societăților mai evolute, viziunea asupra existenței este una pesimistă, după cum precizează istoricul religiilor, Mircea Eliade, deoarece atunci „când este desacralizat, Timpul ciclic devine înspăimântător, semănând cu un cerc care se învîrte fără oprire în jurul propriului centru, repetîndu-se la nesfîrșit” (Mircea Eliade, pp. 63-64). În această accepțiune, mitul „eternei reîntoarceri” capătă în cultura indiană „prelungirea la nesfîrșit a suferinței și a sclaviei” (Mircea Eliade, p. 64). Pentru a stabili concepția filozofilor greci din epoca târzie, care au împins la limita extremă concepția despre Timpul ciclic, Eliade îl citează pe H.Ch. Puech care afirmă că „Nici o întâmplare nu este unică și nu se produce fără încetare; aceiași indivizi au apărut, apar și vor reapărea la fiecare întoarcere a cercului asupra lui însuși” (Mircea Eliade, p. 65). Față de aceste concepții, o dată cu iudaismul se produce o schimbare capitală în modul de a percepe Timpul, acesta având un început și un sfîrșit. Această credință face ca Timpul cosmic și ciclic să devină un Timp istoric și ireversibil, iar „Evenimentul istoric dobîndește de această dată o nouă dimensiune, devenind o teofanie.” (Mircea Eliade, p. 66) Nu în cele din urmă, și creștinismul valorizează Timpul istoric, astfel, „calendarul sacru reia la nesfîrșit aceleași întâmplări din viața lui Cristos, însă aceste întâmplări s-au petrecut în istorie; nu mai sunt fapte care s-au desfășurat la originea Timpului, «la începuturi» (și trebuie adăugat că Timpul începe din nou, pentru creștin, cu nașterea lui Cristos, pentru că întruparea întemeiază o stare nouă a omului în Cosmos)” (Mircea Eliade, p. 66). (Mircea Eliade, *Sacral și profanul*, Traducere din limba franceză Brîndușa Prelipceanu, Editura Humanitas, București, 1995.)

Teoriile lui Guy Debord au puncte de convergență cu cele ale istoricului religiilor, în privința credinței despre timpul cosmic și a eternei reîntoarceri. În viziunea teoreticianului francez (despre acesta amintește Ștefan Borbély, notând că e văzut precum „oia neagră a teoreticienilor de azi, deși drumul regal al geografiei spirituale înspre postmodernism trece prin el.” În Ștefan Borbély, „Geografii literare”, rev. *Convorbiri literare*, Anul CXLVII, 31 mar. 2014. <http://convorbiri-literare.ro/?p=2376>), timpul ciclic, specific experienței popoarelor nomade, apare ca un timp identificabil cu ordinea cosmică, fără conflict: „Eternitatea se află cuprinsă în el: este aici reîntoarcerea aceluiasi.” (Guy Debord, p. 115) Însă, susține acesta, o dată cu impunerea puterii politice, timpul devine ireversibil: „Timpul ireversibil este timpul celui care domină, iar dinastiile sunt prima lui măsură. Scrisul este arma sa.” (Guy Debord, p. 117) Această ultimă afirmație este relevantă, pentru că o dată cu scrisul apare o conștiință care, fără a mai fi transmisă în mod direct sau în relație directă între cei vii, devine amprenta impersonală a administrației societății. O dată cu înlăturarea unei puteri particulare, acest timp se dizolvă, recăzând în uitarea indiferentă a timpului ciclic, care în concepția maselor e singurul cunoscut și nu se schimbă. Ceea ce apare o dată cu instaurarea puterilor politice este obsesia morții. (Guy Debord, *Societatea spectacolului*, Traducere din limba franceză Cristina Săvoiu, Editura Rao, București, 2011.)

Revenind la ideea lui Debord în care pune în discuție importanța *scrisului*, putem face referire la acea *limbă comună* pe care o deplâng și a cărei lipsă o resimț, în general, personajele lui Mircea Nedelciu, inclusiv

conformare. În acest cadru, în care este conștientizată prezența morții, se dezvoltă mecanisme cu dublu impuls: plăcere și putere. Ce se relevă din cadrul acestor mecanisme? Chiar sexualitatea și trupul! Acest *joc* dintre plăcere și putere este exploatat artistic de Michel Foucault care reface drumul sexualității în lucrarea amintită. Așadar, înlănțuirea dintre cele două mecanisme este dezvăluită de fenomenologul francez în câteva ipostaze relevante studiului nostru, la care vom face apel ulterior:

„Plăcerea de a exercita o putere care interoghează, supraveghează, veghează, spionează, caută, pipăie, revelează; și, pe de altă parte, plăcerea care se intensifică tocmai pentru că trebuie să se sustragă acestei puteri, să fugă de ea, să o înșele ori să o travestească. Puterea care se lasă asaltată de plăcerea pe care o persecută; și, opusă ei, puterea care constă în plăcerea de a se exhiba, de a scandaliza ori de a rezista. Captură și seducție; înfruntare și consolidare reciprocă: părinții și copiii, adultul și adolescentul, educatorul și elevii, medicii și bolnavii, psihiatrul și femeia isterică și perversii săi au avut acest rol tot timpul, începând cu secolul al XIX-lea. Aceste apeluri, aceste eschivări, aceste incitări în cerc au clădit în jurul sexelor și al trupurilor nu limite imposibil de netrecut, ci *spirale fără de sfârșit* ale puterii și ale plăcerii.”⁴

Atât iubirea, cât și moartea reprezintă o pierdere, o alunecare, o exaltare în neant, iar iubirea devine o cale de acces spre moarte prin faptul că neagă durata individuală. Neputința individului este atât de bine reliefată de plânsul de la căpătâiul decedatului care, pe lângă durerea insuportabilă a pierderii, denotă lipsa de control asupra propriului destin și, implicit, asupra propriei morți. Despre sfârșitul individului vorbește și Vladimir Jankelevitch, care raportând individul la moartea sa și a celorlalți, constată că aceasta reprezintă un *sfârșit total și definitiv*: „Sfârșitul timpului meu vital reprezintă pentru mine sfârșitul timpurilor”⁵. Această *violență* este regăsită și în erotism, ce reprezintă un atac în esența ființei tale, iar violența supremă, chiar moartea.

Ipostazele în care sunt surprinse trăirile personajelor sunt tributare aceleiași literaturi subversive specifică celei scrise în timpul regimului comunist. Astfel, ni se pare oportun să stabilim faptul că de la prima proză a lui Mircea Nedelciu, *Aventuri într-o curte interioară*, din volumul omonim, este sugerată iminența morții, iar aceasta nu ca „singura certitudine a

prozatorului în momentul în care nu se mai ascunde în spatele unui narator sau personaj și apare pe scena narațiunii. Interesantă e perceperea acestei lipse, iar ca exemplu vom lua două dintre amendamentele prin care se dorește proprietatea, regăsite în *Decalogul* volumului *Amendament la instinctul proprietății* (1983), și pe care autorul le vede drept o rezolvare a acestei lipse. Astfel, printr-o rezonanță sobră, de stil scripturistic constată că „corpul ne aparține altfel decât un obiect, trebuie povestit”, astfel, apartenența asupra propriului corp este redată doar prin povestire, un mijloc de împrumut. Apoi, „instrumentele prin care limba exprimă relațiile de proprietate sunt imprecise și oscilante și nu știm de ce. (Se pare că există o singură limbă care face excepție de la această regulă, dar ea nu poate fi vorbită de un om viu)”. Și, în cele din urmă, pare a fi, alături de povestire, o altă formă prin care se realizează împrumutarea asupra limbii comune: moartea. Învol. *Amendament la instinctul proprietății*, cap. *Decalog* (Mircea Nedelciu, *Proză scurtă - Aventuri într-o curte interioară, Efectul de ecou controlat, Amendament la instinctul proprietății, Și ieri va fi o zi*, prefața de Sanda Cordoș, „Mircea Nedelciu și proba clasicismului”, Editura Compania, București, 2003 p. 471).

⁴ Michel Foucault, *op. cit.*, p. 45.

⁵ Vladimir Jankelevitch, *Tratat despre moarte*, Traducere de Ilie Gyurcsik și Margareta Gyurcsik, Timișoara, Editura Amarcord, 2000, p. 23-24.

viitorului”⁶, ci ca degradare/ *doliu* impus(ă) fie de „culoarea neagră a apei sau a zăpezii, (ce, *n.n.*) te împiedică să fii lucid, rezonabil”⁷, fie de seria de inserturi din planul intertextual ce conțin fragmente din presa vremii, prin care sunt transcrise necrologuri sau sunt transmise condoleanțe familiilor îndoliate:

„Conducerea și colectivul Circului de Stat din București anunță cu adâncă durere încetarea din viață, în împrejurări tragice, a dresoarei Lidia Jiga.”⁸ sau „Gicu, soț, Tinel, fiu, Elena, mamă, Gina, mamă-soacră, Iliana, soră, Miticu, frate, Duța, cumnată, Icușor, nepot, Marioara și Puica, mătuși, Fifi, verișoară, precum și celelalte rude plîng moartea iubitei lor...”⁹

Se poate vedea cum, doar în cele două citate, intenția autorului trece de la tragic la satirizarea șablonului, a stereotipului, ironizând pomelnicul listei din necrologul decupat din „ziarele vremii”. Atitudinea în fața morții, începând cu prima proză, este „de retragere în interior, în reflecție sau sentimentalism, în timp ce la suprafață rămân doar atitudini aparent neutre”¹⁰, iar exemplul pentru această stare este cel al tânărului din internat căruia i-a murit fratele de câteva zile, și care, în compania naratorului și a lui Roly, fumează în continuu și tace sau vorbește în mod automat despre întreaga experiență, de parcă nu l-ar implica cu nimic și pe el trăirile descrise din acele zile/ momente.

Fragmentul care reflectă cel mai bine această planare a morții este reprezentat de surprinderea *crângului de salcâmi* sau a *păduricii de salcâmi* din excursia cu cortul a celor patru protagoniști – naratorul, Roly, Americanu și Pictoru (pe acest ultim personaj, de fapt, îl întâlnesc acolo). Salcâmi, simbol solar al renașterii și nemuririi¹¹, apar, aici, „bătrâni ca niște păsări de pradă, cum spun poeții, păreau că nu mai au nici o altă menire decât aceea de a fi complicatele schelete susținătoare ale sutelor de cuiburi de ciori colonizate acolo.”¹² Aceștia prevestesc, în mod subversiv, prin intermediul simbolisticii scheletelor – personificări ale morții, ce se uită ironic și gânditor –, și a ciorilor *colonizate* – simbol al morții, al tenebrelor, al sinistrului –, *vremea rea* sau *instrumentele unei noi forme de viață* ce planează asupra acțiunilor viitoare ale persoanelor. Astfel, acest spațiu restrâns *al crângului* sau *al păduricii* în care sunt concentrate *sutele de cuiburi de ciori colonizate* este contemplat de protagoniști, alături de „cristalul limpezit de viscol”¹³ al întinsului câmpiei în care ipostaza morții este surprinsă în „somnia adânc al celor ce mor înghețați”¹⁴.

⁶Cf. Erich Fromm, *Arta de a iubi*, traducere din limba engleză de dr. Suzana Holan, Editura Anima, București, 1995, p. 15.

⁷Mircea Nedelciu, *Opere I. Aventuri într-o curte interioară; Efectul de ecou controlat*, vol 1, Seria „Opere”, Ediție îngrijită și prefăcută de Ion Bogdan Lefter, Editura Paralela 45, Pitești, 2014, p. 47.

⁸*Ibidem*, p. 50.

⁹*Ibidem*, p. 47.

¹⁰Ion Bogdan Lefter, *Prefață* la Mircea Nedelciu, *op. cit.*, p. 35.

¹¹Cf. JeanChevalier, AlainGheerbrant, *Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, vol III, Traducere de Daniel Nicolescu et alii, Editura Artemis, București, 1993, p. 187.

¹²Mircea Nedelciu, *op. cit.*, p. 35.

¹³*Ibidem*, p. 34.

¹⁴*Ibidem*, p. 57.

1.2. DIMENSIUNI ALE EROSULUI

Tema iubirii, una dintre cele mai bine reprezentate toposuri din literatură, cu o simbolică și cu perspective numeroase de abordare, pare să fi rămas un principiu al lumii, încă de când a fost instituită de gânditorii Renașterii europene, privită ca un mod de împăcare a contrariilor, *coincidentia oppositorum*, Yang și Yin, reîntoarcere la unitate, simbol al unității prin care se reface androginia inițială a universului. Acest mit al androginiei originale sau a ideii platoniciene a dragostei ca o constantă căutare a perechii predestinate este reliefată de magnetismul dragostei ce constă într-o permanentă „încercare de a face schimb între două singurătăți”¹⁵. Voința omenească de a transcende înlăuntrul celuilalt și de a-i pătrunde intimitatea văzută *caensimismamento* – accepțiune folosită de José Ortega y Gasset pentru a desemna dimensiunea ascunsă a eului, care „nu e niciodată prezentă, dar este coprezentă, așa cum este latura mărilor pe care n-o vedem.”¹⁶ –, reconfirmă această nevoie de des-solitarizare a ființei.

De la vechii greci am moștenit patru termeni pe care îi foloseau atunci când vorbeau despre dragoste. Primul – *philia* – desemna iubirea față de *ceva*, material sau imaterial; al doilea termen, *agapé*, numea iubirea aproapelui, având sub pecetea sa virtuțile prieteniei și ale comuniunii, fie din interiorul comunităților creștine, călugărești sau laice; iar cea de-a treia formă a dragostei este cea dintre părinții și copiii lor, numită *storges*. În cele din urmă, cel de-al patrulea termen folosit de vechii elini pentru a denumi o formă a dragostei, cea mai celebră dintre toate, *eros*, desemnează iubirea pasiune, cea care determină fuziunea totală între doi îndrăgostiți.

Vorbind despre iubire, pentru José Ortega y Gasset îndrăgostirea reprezintă *un fenomen de atenție*, „încremenirea atenției asupra altei persoane”¹⁷; iar în *Arta de a iubi*¹⁸, Erich Fromm distinge *iubirea erotică* de cea *frățească, maternă, iubirea de sine* sau *iubirea de Dumnezeu*. Din această scurtă incursiune în *baza de date* a lucrărilor consacrate sexualității-erotismului-dragostei, nu pot lipsi lucrările de referință ale lui Georges Bataille, Octavio Paz sau Michel Foucault. Astfel, în lucrarea *Erotismul*, Georges Bataille surprinde trei forme ale acestei trăiri umane, dându-i profunzime și claritate. După cum afirmă antropologul, „Suntem ființe discontinue, indivizi ce mor izolați unii de alții într-o aventură îninteligibilă, dar avem nostalgia continuității pierdute. Suportăm greu situația care ne țintuiește de individualitatea întâmplătoare, de individualitatea perisabilă care suntem. În același timp în care avem dorința angoasantă ca acest perisabil să dureze, avem și obsesia unei continuități dintâi care, în general, ne leagă din nou de ființă. [...] Această nostalgie însă determină la toți oamenii cele trei forme de erotism”¹⁹. Cele trei forme de erotism, care substituie izolarea ființei și discontinuitatea ei cu un sentiment de continuitate profundă, sunt, conform lui Georges Bataille, „erotismul trupurilor, erotismul sufletelor, erotismul sacru.”²⁰

¹⁵ Gérard Leleu, *Cum să fim fericiți în cuplu. Intimitate, senzualitate și sexualitate*, Traducere de Valentin Protopopescu, Editura Trei, București, 2003, p. 12.

¹⁶ José Ortega y Gasset, *Omul și mulțimea*, Traducere de Sorin Mărculescu, Editura Humanitas, București, 2001, p. 86.

¹⁷ *Idem*, *Atenție și manie* în vol. *Studii despre iubire*, ed. cit., 1995, p. 38.

¹⁸ Erich Fromm, *op. cit.*

¹⁹ Georges Bataille, *Erotismul*, Traducere de Dan Petrescu, Editura Nemira & Co, București, 2005, p. 27.

²⁰ *Ibidem*.

Pe de altă parte, Octavio Paz își propune să realizeze o explorare a iubirii prin legătura intimă dintre cele trei identități erotice – sexualitate-erotism-dragoste – explicate de acesta, exclusiv pe baza unei tradiții literare, astfel: „Focul original și primordial, sexualitatea, înalță flacăra roșie a erotismului, iar aceasta, la rândul ei, susține și înalță altă flacăra, albastră și tremurătoare – cea a dragostei. Erotism și dragoste – dubla flacăra a vieții.”²¹

Fără a avea intenția epuizării prezentării lucrărilor ce tratează tema amintită, constatăm două direcții care depășesc instinctualitatea tematicii, și îi surprind profunzimea, și anume, corp-corporalitate-trup, respectiv sexualitate-erotism-dragoste. Tendința spre corporalitate, spre trup, este prezentă în proza optzecistă, nu intră în discuție, asemeni la prozatorul nostru, drept urmare, este relevant unul dintre amendamentele acestuia în care afirmă: „Corpul ne aparține altfel decât un obiect și de aceea, pentru a-l avea într-adevăr, trebuie să știm să-l povestim corect.”²² Această atitudine postmodernă²³ ce unește principiile de creație, este confirmată și de eseul *Trup și literă*²⁴, scris de Gheorghe Crăciun, publicat în anul 1983 în revista „Astra”. Metafora *corporalității* va fi urmărită în romanul postmodern *Femeia în roșu*, reprezentativ acestei direcții. Însă, într-o primă ipostază, ne interesează trupul ca revelator de noi senzații, trecând de la sexualitate spre erotism și în unele cazuri spre dragoste²⁵.

1.3. APLICAȚII

În proza scriitorului optzecist, tema iubirii capătă nuanțe și dimensiuni ce sunt filtrate printr-o permanentă notă ironică și parodică și asupra cărora planează o dimensiune thanatică. În această ambianță se dezvoltă ficțiunile amoroase²⁶ ale protagoniștilor, majoritatea tineri care se luptă cu înțelegerea lumii în care trăiesc și caută alternative la conformarea și stabilirea în cadrul unor tipare etice. În același timp, se desprinde imaginea familiei care nu este una ideală. Spun *așa-zise* ficțiuni amoroase, deoarece trăsăturile textelor lui Mircea Nedelciu încărcate de fragmentarism, planuri multiple, trimiteri intertextuale, narare la persoane diferite etc., suspendă, de cele mai multe ori, firul acestor povești, în *folosul* introducerii altor informații *de actualitate*, ce apar în cadrul *ficțional* al prozatorului. Așadar, din aceste priviri

²¹Octavio Paz, *op.cit.*, p. 5.

²²Mircea Nedelciu, *Proză scurtă, ed. cit.*, p. 356.

²³Intenția studiului nostru nu are în vedere, în totalitate, a dezbate raportul dintre trup și literă prin care să urmărim transferul sinestezic de către autor în text.

²⁴Gheorghe Crăciun, *Trup și literă*, în rev. „Astra”, nr. 5-6, 1983. *Apud. Pactul somatografic*, Ediție îngrijită și prefăcută de Ion Bogdan Lefter, Editura Paralela 45, Pitești, 2009, pp. 159-170.

²⁵În spațiul cultural românesc, problematica *literaturii erotice* nu are același nivel al ierarhizării/ documentării/ analizei/ tratării ca și cel din Occident – care are parte de istorii ale sexualității, studii academice despre pornografie și erotism, tratate de estetica obscenității etc. –, însă nu putem să nu remarcăm lucrări care, din punctul nostru de vedere, sunt reprezentative și actuale în domeniu, la care vom face trimiteri pe parcursul analizelor. Facem referire aici, la lucrarea Simonei Sora (*Regăsirea intimității: corpul în proza românească interbelică și postdecembristă*, Editura Cartea Românească, București, 2008), care tratează tema corporalității din punctul de vedere al intimității. Lucrarea amplă a Mariei Luisa Lombardo (*Erotica magna: O istorie a literaturii române, dincolo de tabuurile ei*, Editura Universitatea de Vest, Timișoara, 2004), care realizează o incursiune în literatura erotică românească. Nu în cele din urmă, cartea lui Liviu Antonesei (*Despre dragoste. Anatomia unui sentiment*, Editura LiterNet, București, 2004) în care vorbește despre dragoste, mai exact, despre acea formă a ei specifică vârstei mature.

²⁶Cf. Mihaela Ursa, *Eroticon. Tratat despre ficțiunea amoroasă*, Editura Cartea Românească, București, 2012, p. 9.

succinte/ în trecere, se desprind poveștile, însă fără a fi introspectate sau aprofundate de către narator, doar prezentate, fiindcă, afirmă Gheorghe Crăciun, „din proza lui Mircea Nedelciu lipsește omul interior”²⁷. Rămâne la latitudinea cititorului să creeze contextul și profunzimea necesară desfășurării acestor fire.

Concepția despre femeii a majorității personajelor masculine ale lui Nedelciu – ce pare a sta sub semnul lui *Carpe diem* – este sintetizată de personajul G.V. din proza *Simplu progres*, care afirmă că „Femeile își imaginează că dacă te-ai uitat de două ori la una din ele, trebuie să-i devii credincios pe viață și să nici nu mai vorbești cu o alta”²⁸, iar iubirea de la sfârșit de liceu, când dorea să se însoare, acum, la terminarea facultății, i se pare neverosimilă și crede că „Va mai trece o vreme pînă cînd vei reconsidera că și tu ești bun și necesar într-o proaspăt formată familie”²⁹. Această ipostază a *libertinului* dezvăluie credința multor personaje masculine din proza lui Mircea Nedelciu, personaje aflate la prima tinerețe și, pentru care această atitudine este „o tentativă de salvare sau de eliberare personală în fața unei lumi decăzute, perverse, incoerente sau ireale”³⁰. Aici, nu ne referim la acea latură a decăderii sau a perversiunii cu trimiteri sexuale sau pornografice, ci la acea lume gri, obositoare a existenței comuniste, surprinsă fragmentar în același cotidian banalizat în care se consumă *dramele* protagoniștilor. O lume a sărăciei, a uniformizării forțate, a compromisului expusă prin filtru parodic și ironic. Modul cel mai oportun prin care este definit libertinul, în contradicție cu îndrăgostitul, îi aparține lui Sade, după cum consemnează Octavio Paz, susținând că acesta „a fost un clarvăzător cînd a spus că libertinul aspiră la insensibilitate, deci el vede pe celălalt ca pe un obiect; îndrăgostitul caută fuziunea, deci transformă obiectul în subiect”³¹. Putem afirma că avem de-a face cu o serie de libertini, începând de la primele proze scurte și terminând cu ultimul roman, *Zodia scafandrului* (2000), în care protagonistului, Diogene Sava, fiindu-i refuzată prima iubire, o abandonează în favoarea întâlnirilor erotice pasagere în căutarea plăcerii celei mai intense și direct proporționale cu insensibilitatea morală absolută.

Așa cum se întâmpla prin anii `60-`70 în Europa, perioadă a dezinhibiției totale a corpului și practicilor sexuale, în proza lui Mircea Nedelciu, la unele personaje, „eliberarea sexuală devine mijlocul cel mai obișnuit de a atinge neobișnuitul”³². Prin asocierea cu neobișnuitul ne referim la obținerea beatitudinii libertății. Însă, se întrebă Pascal Bruckner, „Cum se poate oare împăca iubirea care leagă, cu libertatea, care separă?”³³, iar acest lucru, în contextul în care cele două, iubirea și libertatea, au specifice „două mari discursuri [...]: cel al deplorării și cel al subversiunii”³⁴, ce par a nu avea puncte în comun, întrebare ce rămâne deschisă pe parcursul părții a doua a prezentului studiu.

Acknowledgements

Această lucrare a fost publicată cu sprijinul financiar al proiectului „Sistem integrat de îmbunătățire a calității cercetării doctorale și postdoctorale din România și de promovare a

²⁷Gheorghe Crăciun, *op. cit.*, p. 72.

²⁸Mircea Nedelciu, *op. cit.*, pp. 72-73.

²⁹*Ibidem*, p. 75.

³⁰*Cf.* Octavio Paz, *op. cit.*, p. 13-14.

³¹*Ibidem*, p. 81.

³²Pascal Bruckner, *Paradoxul iubirii*, Traducere din franceză de Irina Mavrodin, Editura Trei, București, 2011, p. 12.

³³*Ibidem*, p. 13.

³⁴*Ibidem*.

rolului științei în societate”, POSDRU/159/1.5/S/133652, finanțat prin Fondul Social European, Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.

BIBLIOGRAPHY:

Bibliografia operei:

NEDELICIU, Mircea, *Proză scurtă - Aventuri într-o curte interioară, Efectul de ecou controlat, Amendament la instinctul proprietății, Și ieri va fi o zi*, prefața de Sanda Cordoș („Mircea Nedelciu și proba clasicismului”), Editura Compania, București, 2003.

NEDELICIU, Mircea, *Opere 1. Aventuri într-o curte interioară; Efectul de ecou controlat*, vol 1, Seria „Opere”, Ediție îngrijită și prefațată de Ion Bogdan Lefter, Editura Paralela 45, Pitești, 2014.

Bibliografie critică selectivă:

ANTONESEI, Liviu, *Despre dragoste. Anatomia unui sentiment*, Editura LiterNet, București, 2004.

BATAILLE, Georges, *Erotismul*, Traducere de Dan Petrescu, Editura Nemira & Co, București, 2005.

BAUDRILLARD, Jean, GUILLAUME, Marc, *Figuri ale alterității*, Traducere de Ciprian Mihali, Colecția „Studii”, Seria „Topos – Studii socio-umane”, Editura Paralela 45, Pitești, 2002.

BIBERI, Ion, *Eros*, Editura Albatros, București, 1974.

BORBÉLY, Ștefan, „Geografii literare”, în rev. *Convorbiri literare*, Anul CXLVII, 31 mar. 2014. <http://convorbiri-literare.ro/?p=2376> [accesat în data de 10 feb. 2015]

BRUCKNER, Pascal, *Paradoxul iubirii*, Traducere din franceză de Irina Mavrodin, Editura Trei, București, 2011.

CHEVALIER, Jean, GHEERBRANT, Alain, *Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, Vol I-III, Traducere de Daniel Nicolescu, Doina Uricariu, Olga Zaicik, Laurențiu Zoicaș, Irina Bojin, Victor – Dinu Vlădulescu, Ileana Cantuniaru, Liana Repeșeanu, Agnes Davidovici, Sanda Oprescu, Editura Artemis, București, 1993.

CORBIN, Alain, COURTINE, Jean-Jacque, VIGARELLO, Georges (coord.), *Istoria corpului*, vol I-III, Traducere din limba franceză de Simona Manolache, Gina Puică, Muguraș Constantinescu, Giuliano Sfichi, Editura Grupul Editorial Art, București, 2008.

CRĂCIUN, Gheorghe, *Pactul somatografic*, Ediție îngrijită și prefațată de Ion Bogdan Lefter, Editura Paralela 45, Pitești, 2009.

DEBORD, Guy, *Societatea spectacolului*, Traducere din limba franceză Cristina Săvoiu, Editura Rao, București, 2011.

ELIADE, Mircea, *Sacrul și profanul*, Traducere din limba franceză Brîndușa Prelipceanu, Editura Humanitas, București, 1995.

EVSEEV, Ivan, *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*, Editura „Amarcord”, Timișoara, 1994.

FROMM, Erich, *Arta de a iubi*, traducere din limba engleză de dr. Suzana Holan, Editura Anima, București, 1995.

FOUCAULT, Michel, *Istoria sexualității*, vol I-III, Traducere de Cătălina Vasile, Editura Univers, București, 2004.

GASSET, José Ortega y, *Studii despre iubire*, Traducere de Sorin Mărculescu, București, Editura Humanitas, 1995.

- GASSET, José Ortega y, *Omul și mulțimea*, Traducere de Sorin Mărculescu, București, Editura Humanitas, 2001.
- GIBSON, Clare, *Semne & Simboluri*, Traducere Ondine Fodor, Editura Aquila `93, Oradea, 1998.
- JANKELEVITCH, Vladimir, *Tratat despre moarte*, Traducere de Ilie Gyurcsik și Margareta Gyurcsik, Timișoara, Editura Amarcord, 2000.
- LELEU, Gérard, *Cum să fim fericiți în cuplu. Intimitate, senzualitate și sexualitate*, Traducere de Valentin Protopopescu, Editura Trei, București, 2003.
- LOMBARDO, Maria Luisa, *Erotica magna: O istorie a literaturii române, dincolo de tabuurile ei*, Editura Universitatea de Vest, Timișoara, 2004.
- MANOLESCU, Nicolae, *Literatura română postbelică. Proza. Teatrul*, vol 2, Colecția „CANON”, Editura Aula, Brașov, 2011.
- MUȘAT, Carmen, *Strategiile subversiunii. Incursiuni în proza postmodernă*, ediția a II-a, Editura Cartea Românească, București, 2008.
- OȚOIU, Adrian, *Trafic de frontieră, Proza generației `80*, Editura Paralela 45, Pitești, 2000.
- PAZ, Octavio, *Dubla flacăra. Dragoste și erotism*, Traducere din limba spaniolă de Cornelia Rădulescu, Editura Humanitas, București, 1998.
- PERIAN, Gheorghe, *Scriitori români postmoderni*, Seria Eseuri, Colecția „Akademos”, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1996.
- PETRAȘ, Irina, *Desant 83*, în revista „Transilvania”, Sibiu, anul XIII, nr. 12, dec. 1984.
- PETRAȘ, Irina, *Despre feminitate, moarte și alte eternități*, Colecția „Biblioteca Ideea Europeană”, Editura Ideea Europeană, București, 2006.
- RUȘTI, Doina, *Dicționar de teme și simboluri din literatura română*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Polirom, București, 2009.
- SIMION, Eugen, *Scriitori români de azi*, vol. IV, Editura Cartea Românească, București, 1989.
- SORA, Simona, *Regăsirea intimității: corpul în proza românească interbelică și postdecembristă*, Editura Cartea Românească, București, 2008.
- URSA, Mihaela, *Eroticon. Tratat despre ficțiunea amoroasă*, Editura Cartea Românească, București, 2012.